

KARLSSON KAP 4

MARKNADSSTATEN

1

KEYNESIANISMENS PROBLEM

- Stagflation, dvs. hög inflation och hög arbetslöshet ska enligt Keynes inte kunna förekomma.
- Keynes menar att en ekonomi kan välja mellan arbetslöshet eller inflation, inte båda!
- Men på 70-talet hände detta, speciellt i Storbritannien
- Som följd härav gjorde neoklassicismen och nyliberalismen come-back

NEOKLASSICISMEN & NYLIBERALISMEN

- **Neoklassicismen**: En teori inom nationalekonomin
- Grundidé: Samhällsekonomin fungerar bäst om de offentliga ingripandena minimeras
- **Nyliberalismen**: En politisk skola
- Grundidé: Så lite statsingripande som möjligt, så låga skatter som möjligt och så liten offentlig verksamhet som möjligt
- Ideal: **Nattväktarstaten**, där staten tar hand om polis, militär och rättsväsen. Inget annat!
- Båda grundas på idéer från slutet av 1800-talet

KRITIK AV FÖRVALTNINGEN

DEMOKRATISERING AV FÖRVALTNINGEN

- Den växande förvaltningen ledde till **klientifiering** av medborgarna; de sågs som passiva och beroende
- Omänskliga regler, ogenomträngliga processer (Jersild: Babels torn, Kafka: Processen)
- Medborgarna blev maktlösa gentemot förvaltningen.

STÄRKA MEDBORGARNAS MAKT

- Kallas för "**Empowerment**", översatt med "rättigheter" eller "bemyndigande"
- Medborgarna fick fler rättigheter enligt lagen, t.ex. ny socialtjänstlag 1980, LSS-lagen (1993)
- Dessa rättigheter gjorde att medborgarna kunde **kräva** sina rättigheter, inte be om dem, som man fick göra tidigare.

MINSKA BYRÅKRATIN

- Decentralisering och mindre enheter
- Brukarråd, brukarstyrelser för att ge medborgarna inflytande
- Alternativa driftsformer, t.ex. föräldrakooperativ i förskolor

POLICYANALYS OCH POSITIVISM

- Den traditionella policyanalysen fick kritik från ett vetenskapsteoretiskt perspektiv.
- Den bygger på ett positivistisk vetenskap som antar
 - Det finns en objektiv, av iakttagaren oberoende verklighet
 - Verkligheten består av faktorer vars relationer är orsak-verkan
 - Det är möjligt att isolera en faktor utan att påverka de andra (**ceteris paribus**)
 - Det är möjligt att separera värden och fakta

KRITIK AV POSITIVISMEN

- Förvaltning bygger till stor del på värderingar och tolkningar av enskilda tjänstemän
- Därför kan policyanalysen bara förse beslutsfattarna med teknisk/statistisk information. Detta är inte tillräckligt.
- Beslutsunderlagen blir bristfälliga och därmed också besluten

DEMOKRATISK INVÄNDNING

- Om policyanalysen fungerade skulle experter alltid kunna ta fram den bästa lösningen.
- Det skulle bli en **teknokrati** och ett expertstyre
- Om medborgarna involveras i beslutsfattande så framkommer fler synpunkter, beslutsunderlaget blir bättre och därmed också besluten

KRITIKEN FRÅN HÖGER

- Nyliberalisterna menar att människan ska vara så fri som möjligt. Locke: Varje individ har rätt att leva och använda sin egendom utan inblandning från andra (staten), så länge hon respekterar andras lika frihet.
- I boken Anarki, stat och utopi från år 1974 drar Robert Nozick upp riktlinjerna för hur ett samhälle bör organiseras: Väktarstaten
- Speciellt menar Nozick att all hjälpverksamhet ska vara frivillig, centralt styrd omfördelning inskränker för mycket i den personliga friheten

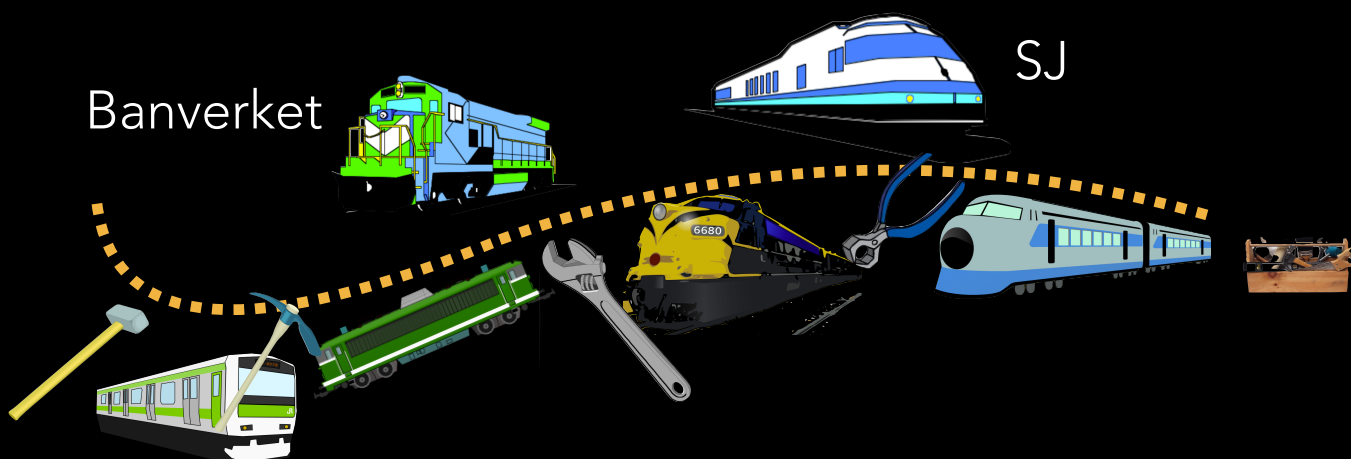
NOZICKS RESONEMANG

- Alla fördelningsprinciper kränker grundläggande mänskliga rättigheter, nämligen självägarskapet (att äga sig själv) och äganderätten.
- För att upprätthålla en fördelning som grundas på exempelvis behov, krävs en central administration som utkräver skatt för att kunna omfördela tillgångarna till de mest behövande.
- Detta kränker självägarskapet på så sätt att man i praktiken utsätts för tvångsarbete: En skattenivå på 25 procent motsvarar 10 av 40 timmars arbete

NEW PUBLIC MANAGEMENT

- Offentlig förvaltning är ineffektiv, rigid, stel och kundovänlig.
- Privata företag är mycket bättre på detta
- Alltså ska förvaltningen efterlikna de privata företagen så mycket som möjligt
- Medborgarna blir kunder, målstyrning istället för detaljstyrning, beställar-utförarmodellen, bolagisering, utförsäljning etc.
- Medborgarna ska kunna välja mellan olika utförare.
- Leder till skolpeng, studentpeng, äldrepong

KRITIK MOT NPM – FALLET JÄRNVÄGEN

Olika tågoperatörer, olika underhållsföretag

Alla vinstmaximerande Och ingen koordination!

GLOBALISERING OCH EUROPISERING

- Exemplets makt sprider sig över globen
- Många stater hävdar att de tvingats att avreglera, men det kan också bero på att politikerna velat genomföra ändringar de skulle vilja göra
- Europiseringen beror på EU och det har skett en avreglering av många offentliga monopol, t.ex. alkohollagstiftningen
- Men för järnvägen har det blivit en total röra!

GOVERNANCE

- En följd av globaliseringen och europiseringen är att statens makt minskar.
- Globala företag kan ha omsättning större än BNP och kan påverka stater mycket starkt
- EU har också tagit över makt från staten och regionerna har fått mer makt också
- Staten och dess förvaltning måste då arbeta mer med nätverk och samverka horisontellt med andra aktörer.
- Detta kallas **governance**

GRANSKNINGSSAMHÄLLET

- Avreglering, decentralisering, NPM minskar statens direkta styrning.
- Istället styr man i efterhand genom olika granskningar
- Sådana kan vara tillsyn, inspektion, revision och utvärdering
- Utvärdering kan ske i två syften
 - För att se om målen uppfyllades och vilka effekter som uppnåts
 - För att användas i den politiska striden

